

УДК 351:658.82

Ю.П. Харченко, канд. наук з держ. упр.

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ю.П. Харченко, канд. наук по гос. упр.

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Yuliia Kharchenko, PhD in Public Administration

Chernigiv National Technological University, Chernigov, Ukraine

ASPECTS OF REALIZATION OF STATE INNOVATION POLICY OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

В статті окреслено фундаментальні риси інноваційної політики в Україні. Надано характеристику інвестиційної діяльності та окреслено основні шляхи державного регулювання інноваційної діяльності, визначено основні причини, які перешкоджають розвитку інноваційних процесів у державі.

Ключові слова: інновації, нововведення, інноваційна діяльність, інноваційна політика держави, державне регулювання інноваційної діяльності.

В статье обозначены фундаментальные черты инновационной политики в Украине. Охарактеризованы инвестиционной деятельности и определены основные пути государственного регулирования инновационной деятельности, определены основные причины, которые препятствуют развитию инновационных процессов в государстве.

Ключевые слова: инновации, нововведения, инновационная деятельность, инновационная политика государства, государственное регулирование инновационной деятельности.

The article outlines the fundamental features of innovation policy in Ukraine. The characteristic of investment activity is given and the main ways of state regulation of innovation activity are outlined, the main reasons that hinder the development of innovation processes in the state are determined.

Key words: innovations, innovations, innovation activity, state innovation policy, state regulation of innovation activity.

Постановка проблеми. Державне регулювання інноваційних перетворень передбачає визначення особливостей і принципів інноваційного розвитку країни та дотримання норм чинного законодавства з питань інноваційної політики. Здійснення необхідних змін щодо механізмів державної інноваційної політики приведе до стрімкого інноваційного розвитку регіонів країни, вдосконалення систем та механізмів стимулювання на підприємствах і в організаціях (випуск продукції, технології, організаційні структури та ін.).

У сучасних умовах труднощі реалізації стратегії інноваційного розвитку зумовлені рядом причин, однак головна з них — незадовільний, організаційний та регуляторний стан економіки країни, що впливає на її потенціал. Актуальним є перетворення малих інноваційних підприємств на компанії з конкурентоспроможними обсягами випуску високотехнологічної продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти інноваційної політики в своїх працях розглядали такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Г.В. Атаманчук, Л.К. Безчасний, Р.Р. Блейк, В.Г. Бодров, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, Г.Я. Гольдштейн, В.Ф. Гриньов, С.М. Ілляшенко, А.Ф. Мельник, М.І. Туган-Барановський, Л.Д. Тулуш, Й. Шумпетер, Н.М. Фонштейн та ін. Важливий аналітичний та емпіричний матеріал щодо механізмів державного регулювання інвестиційно-інноваційного розвитку, шляхи вирішення пов'язаних з ним проблем містять праці таких учених, як: В.Є. Воротін, М.В. Гаман, В.Г. Герасимчук, А.О. Дегтяр, С.Є. Захаров, О.М. Іваницька, Т.В. Майоров, В.Ф. Мартиненко, А.В. Мерзляк, О.Г. Мордвінов, А.А. Пересада, В.Л. Пілюшенко та ін.

Метою статті полягає у визначенні цілей, сутності та змісту державної інноваційної політики України на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан економіки вимагає від держави і суспільства активізації інноваційної політики, розвитку не лише державного, а й приватного сектору інноваційної діяльності. Головним суб'єктом інноваційного розвитку національної економіки в цілому та суб'єктів її господарювання зокрема є держава, яка і визначає вибір певної моделі інноваційного розвитку.

Державна інноваційна політика – сукупність певних напрямів, форм і методів діяльності держави, спрямованих на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності, на формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів [1].

Відповідні механізми узгодження інтересів припускають участь впливових політичних сил і найвагоміших учасників інноваційного процесу – представників міністерств і відомств, що фінансують інноваційні розробки, великих корпорацій – підрядчиків, дрібних наукоємних компаній, інтереси яких, здебільшого, широко представлені в парламентах, а також лідерів наукового співтовариства.

Практика управління інноваційними процесами в різних країнах дозволяє виділити основні типи державної інноваційної політики.

1. Політика технологічного поштовху. Головні цілі та пріоритетні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку задає держава, на основі чого визначаються методи стимулювання інноваційної діяльності, які мають здійснюватись через удосконалення управління в науково-технологічній та інноваційній сферах. Такий варіант передбачає розроблення різних державних програм, великі капіталовкладення у масштабні інноваційні проекти, використання інших прямих форм державної участі в регулюванні інноваційних процесів. Держава підтримує лише довгострокові інноваційні проекти, які потребують значних фінансових вкладень, а отже, можуть реалізовуватися лише потужними підприємствами.

2. Політика ринкової орієнтації. Передбачає провідну роль ринкового механізму в розподілі ресурсів і визначенні напрямів розвитку науки та техніки, а також обмеження ролі держави у стимулюванні фундаментальних досліджень. Спрямована на створення сприятливого економічного клімату і розвиток інформаційного середовища з метою реалізації нововведень у фірмах, скорочення прямої участі держави у НДДКР і дослідженнях ринків, а також прямих форм регулювання, які перешкоджають стимулюванню ринкової ініціативи та ефективній перебудові ринку. Спрямована на короткострокові і недорогі інноваційні проекти, що реалізуються окремими фірмами.

3. Політика соціальної орієнтації. Спрямована на соціальне регулювання результатів НТП. Процеси прийняття рішень відбуваються із залученням широкої громадськості за умов досягнення соціально-політичного консенсусу. Цей тип інноваційної політики має бути поєднаний з іншими типами у співвідношенні, яке б не перешкоджало повноцінному економічному розвитку держави.

4. Політика, спрямована на реформування економічної структури господарського механізму. Передбачає суттєвий вплив передових технологій на вирішення соціально-економічних проблем, на зміну галузевої структури, взаємодію суб'єктів господарювання, рівень життя тощо. Це потребує нових форм організації й механізмів управління розвитком науки і техніки, а також їх взаємодії. На сучасному етапі таку політику, разом з ринковою, використовує Японія [1].

Довгострокова інноваційна політика спрямована на створення умов для соціально-економічного розвитку країни на інноваційній основі через прямі та непрямі інструменти економічного впливу, на формування економічної системи нового типу, так званої техноекономічної системи в якій функціонування механізмів господарювання сучасної

змішаної економіки безпосередньо пов'язане з впливом системи технічних і соціальних нововведень.

Державними органами влади, які здійснюють регулювання та підтримку інноваційної діяльності в Україні, є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності та інші органи виконавчої влади.

Мета державного регулювання на кожному історичному етапі розвитку економіки залежить від багатьох обставин і насамперед від ступеня загального розвитку економіки.

Регулювання інноваційної діяльності державними органами влади дає змогу підвищити результативність впровадження нововведень на підприємствах, покращити ефективність інноваційних процесів, що призведе до активізації інноваційної діяльності та підвищення загального рівня економічного розвитку країни.

На рис. 1 наведені основні напрямки регулювання інноваційної діяльності.

Цілі державного регулювання інноваційної діяльності економічно-розвинутих країн [1] представлено на рис. 2.

Рис. 1. Основні напрямки регулювання інноваційної діяльності

Джерело: [1].

Досягнення мети та виконання завдань інноваційної політики здійснюються через застосування конкретних методів її реалізації. У кожній країні є свої особливості державного регулювання інноваційного процесу, зумовлені структурою галузей господарства, стратегією розвитку, впливом надбудовних чинників на продуктивні сили.

Водночас можна виділити загальні методи впливу держави на інноваційну діяльність бізнесу, що в тих чи інших формах застосовуються в більшості промислово розвинених країн.

За ознакою форми дії на інноваційний розвиток економіки весь спектр цих методів поділяється на методи прямого та непрямого регулювання [1].

Сутність *методів прямого регулювання* полягає у тому, що держава бере на себе ініціативу у виборі пріоритетів науково-технічного розвитку, фінансування та стимулювання розроблення важливих національних інноваційних програм. При цьому чинник часу набуває стратегічного спрямування. Науково-дослідницька діяльність конструкторських розробок потребує не тільки великих фінансових витрат, а й стає більш ризикованою й утримати технологічну монополію фірмам не завжди вдається. Щоб швидше використати ринковий потенціал, держава стимулює міждержавну, галузеву, міжфірмову координацію та кооперацію інноваційної діяльності.

Рис. 2. Цілі державного регулювання інноваційної діяльності економічно-розвинутих країн

Методи непрямого регулювання створюють економічні та правові умови для прискорення інноваційного розвитку, проте це не означає, що такі умови мають бути однакові для всіх галузей розвитку науки і техніки. Держава може їх диференціювати відповідно до пріоритетних напрямів та програм. Але головне, щоб у межах кожного напрямку чи програми наукові, дослідні та проектні організації мали однакові економічні й правові умови діяльності, що сприятиме розвитку конкуренції між ними.

Методи реалізації державної інноваційної політики за способом впливу можна поділити на:

- 1) економіко-правові методи, що ґрунтуються на положеннях Конституції, відповідних законів, внутрішньовідомчих, адміністративних розпоряджень;
- 2) державне фінансування наукової сфери;
- 3) контрактна система відносин між суб'єктами інноваційної діяльності та державою;
- 4) податкова система;
- 5) патентно-ліцензійна, антимонопольна політика;
- 6) амортизаційні заходи, субсидії;
- 7) передавання технології;
- 8) підтримка міжорганізаційної кооперації та дрібного інноваційного бізнесу;

9) урядові закупівлі;

10) розвиток інфраструктури досліджень і розробок [1].

Серед *непрямих методів*, що стимулюють інноваційний розвиток, основними є:

- податкові пільги;
- система прискореної амортизації основного капіталу;
- патентна політика;
- зовнішньоторговельна політика;
- антимонопольна політика [1].

Інструменти створення сприятливого інституційно-правового середовища для ефективної інноваційної діяльності поділяють на такі:

1. Інструменти регулювання попиту – це укладені центральними або регіональними органами державного управління договори із суб'єктами інноваційної діяльності, з якими держава не тільки замовляє розроблення і виробництво інноваційних продуктів, технологій і послуг, але й гарантує придбання цих продуктів чи їх реалізацію.

2. Інструменти регулювання пропозицій – це дії, спрямовані на забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності фінансовою і технічною допомогою, зокрема створення інноваційної інфраструктури: надання грантів, позик, субсидій, гарантованих кредитів, дослідних податкових кредитів; забезпечення дослідників та інженерів відповідним обладнанням і приладами, приміщеннями і належним обслуговуванням; створення державних інституцій для поєднання науки і виробництва різних форм власності, наприклад, через створення і сприйняття розвитку технопарків, виставок, ярмарок тощо.

3. Інструменти створення сприятливого середовища для інноваційного процесу, до яких належать передусім податкові пільги, пільгове кредитування і субсидування, страхування і гарантування, надання прав на прискорену амортизацію устаткування, розвиток державою патентного права, системи стандартизації і сертифікації виробництва та окремих видів продукції, регулювання монопольних підприємств і видів діяльності, дозвіл тимчасової монополії інноваційної діяльності. Це також створення сприятливих умов для міжнародної комерційної діяльності: торговельні угоди, зовнішньоекономічні тарифи, режими валютного регулювання, обстоювання прав та інтересів вітчизняних новаторів у міжнародній кооперації праці. Це також розвиток і підтримка системи освіти у країні (повне або часткове фінансування закладів освіти, спеціальної фахової підготовки, перекваліфікації робочої сили, курсів тощо), соціальне страхування, охорона здоров'я, довкілля тощо [1].

Метою державної інноваційної політики є формування у країні таких умов для діяльності господарюючих суб'єктів, за яких вони були б зацікавлені й спроможні розробляти та виготовляти нові види продукції, впроваджувати сучасні наукомісткі, екологічно чисті технології та розширювати на цій основі свої ринки збуту. У Законі України «Про інноваційну діяльність» (2002) вказано: «Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції».

Державна інноваційна політика покликана вирішувати стратегічні й поточні завдання у сфері інноваційної діяльності, тому виокремлюють два її види: довгострокова і поточна.

Довгострокова інноваційна політика. Вона спрямована на створення умов для загального соціально-економічного розвитку країни на інноваційній основі через прямі та непрямі інструменти економічного впливу, формування стимулюючого законодавчого та інституційного середовища для всіх суб'єктів інноваційного процесу [2].

Основними напрямками довгострокової інноваційної політики є:

- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;

- пряме державне фінансування інноваційних інвестицій для реалізації програм структурної перебудови економіки;
- підтримка утворення та розвитку нових конкурентоспроможних наукомістких галузей та виробництв, які можуть здійснити технологічний прорив і скласти основу матеріально-технічної бази довгострокового економічного зростання країни (біотехнології, аерокосмічний комплекс, інформаційні технології, виробництво нових матеріалів тощо);
- формування єдиного технологічного простору;
- застосування сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності, яка б створювала відповідні мотиваційні преференції у підприємницькому середовищі;
- створення умов для збереження, розвитку та ефективного використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- підтримання високого суспільного статусу вчених, конструкторів, інженерів, тобто всіх суб'єктів інноваційного процесу (наприклад, через встановлення різноманітних державних премій, почесних звань, проведення конкурсів тощо);
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності, тобто забезпечення охорони прав інтелектуальної власності з метою гарантування невід'ємного права суб'єкта інноваційної діяльності мати комерційний зиск від виробничої реалізації свого права на об'єкт інтелектуальної власності;
- пряме державне фінансування розвитку сучасної інноваційної інфраструктури;
- регулювання інноваційної діяльності в регіонах: раціональне розміщення інноваційного потенціалу, вирівнювання соціально-економічних диспропорцій розвитку регіонів.

Поточна інноваційна політика. Полягає в оперативному регулюванні й підтримці інноваційної діяльності на мікроекономічному рівні [2]. Спрямована на:

- координацію інноваційної діяльності, в тому числі на рівні регіонів: розроблення програм інноваційного розвитку, сприяння кооперації та взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитних установ у процесі здійснення інноваційної діяльності;
- захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовку висококваліфікованих робочих кадрів, орієнтацію на безперервність процесу збагачення знань і підвищення кваліфікації;
- аналіз нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності для оцінювання результативності відповідних норм і законів;
- визначення доцільності надання фінансової підтримки для реалізації конкретних інноваційних проектів;
- здійснення моніторингу реалізації інноваційних проектів з метою визначення ефективності вкладення інвестицій;
- організацію, планування і контроль ресурсного забезпечення інноваційної діяльності з державних і недержавних джерел;
- аналіз і облік суб'єктів інноваційної діяльності за всіма елементами життєвого циклу інновацій: формування статистичної бази, поширення інформації та знань інноваційного характеру, у тому числі з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- розроблення організаційних форм підтримки інноваційної діяльності на рівні регіонів (технопарки, технополіси, інноваційні центри тощо);
- створення венчурних інноваційних фондів, що користуються значними податковими пільгами;
- надання індивідуальним винахідникам і малим інноваційним підприємствам безвідсоткових банківських позик;

- забезпечення реалізації права підприємств, що використовують сучасні технології, на прискорену амортизацію обладнання;
- забезпечення сприятливих торговельних умов для формування конкурентоспроможного національного товаровиробника інноваційних продуктів: здійснення відповідної торговельної політики з елементами підтримуючого протекціонізму (для експортерів інноваційних товарів);
- відстоювання прав та інтересів вітчизняних новаторів на зовнішніх ринках: підтримку активної участі вітчизняного виробника товарів та послуг у міжнародному розподілі праці з недопущенням випадків недозволеної та несумлінної конкуренції, активну участь у всіх провідних міжнародних організаціях, які регулюють світовий трансфер технологій.

Отже, головними пріоритетами державної політики України визначені:

- *у сфері наукового розвитку:* фундаментальна наука, прикладні дослідження і технології, в яких Україна має значний науковий, технологічний, виробничий потенціал і які здатні забезпечити вихід вітчизняної продукції на світовий ринок; вища освіта, підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів з пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку; наукове забезпечення вирішення проблем здоров'я людини та екологічної безпеки; система інформаційного та матеріально-технічного забезпечення наукової діяльності;
- *у сфері технологічного розвитку:* дослідження та створення умов для високопродуктивної праці й сучасного побуту людини; забезпечення медичних закладів медичною технікою, а населення – лікарськими препаратами, засобами профілактики і лікування; розроблення ресурсо-, енергозберігаючих технологій; сучасних технологій і техніки для електроенергетики, переробних галузей виробництва, передусім агропромислового комплексу, легкої та харчової промисловості;
- *у сфері виробництва:* формування наукомістких виробничих процесів, сприяння створенню та функціонуванню інноваційних структур (технопарків, інкубаторів тощо); створення конкурентоспроможних переробних виробництв; технологічне й технічне оновлення базових галузей економіки держави; упровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів [3].

Принципи інноваційної політики залежать від господарської системи країни, від глибини впливу державних інститутів на економічну діяльність.

Принципи державної інноваційної політики наведені на рис. 1.3 [3].

Крім того, принципами державної інноваційної політики є:

- урядова підтримка фундаментальних досліджень;
- пріоритет інновацій над традиційним виробництвом;
- свобода наукової і науково-технічної творчості;
- правова охорона та патентний захист інтелектуальної власності;
- інтеграція наукової, науково-технічної діяльності й освіти;
- підтримка конкуренції у сфері науки і техніки, інноваційної діяльності;
- концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках НДДКР;
- створення загальногосподарського, інноваційного клімату; заохочення відновлення капіталу особливими пільгами при впровадженні нових, що раніше не використовувались у виробництві, видів устаткування, сировини, матеріалів, енергії;
- заохочення розвитку відсталих районів і стримування зростання існуючих агломерацій;
- підготовка та перепідготовки кадрів для нових і новітніх
- галузей виробництва;
- сприяння розвитку міжнародного наукового співробітництва;
- ефективність (економічність) інноваційних процесів.

Пріоритет інновацій над традиційним виробництвом передбачає визнання за наукою провідної ролі в системі продуктивних сил. Тільки використовуючи на практиці результати наукових досліджень, можна забезпечити конкурентоспроможність продукції та самих підприємств [4, с. 264–267].

Реалізація державної інноваційної політики забезпечується органами державного управління через систему методів й інструментів (засобів) державного регулювання.

Принцип підтримки конкуренції у сфері науки, техніки й інноваційної діяльності означає поєднання стимулювання з функціонуванням інноваційних структур в умовах конкурентного середовища [4, с. 85–87].

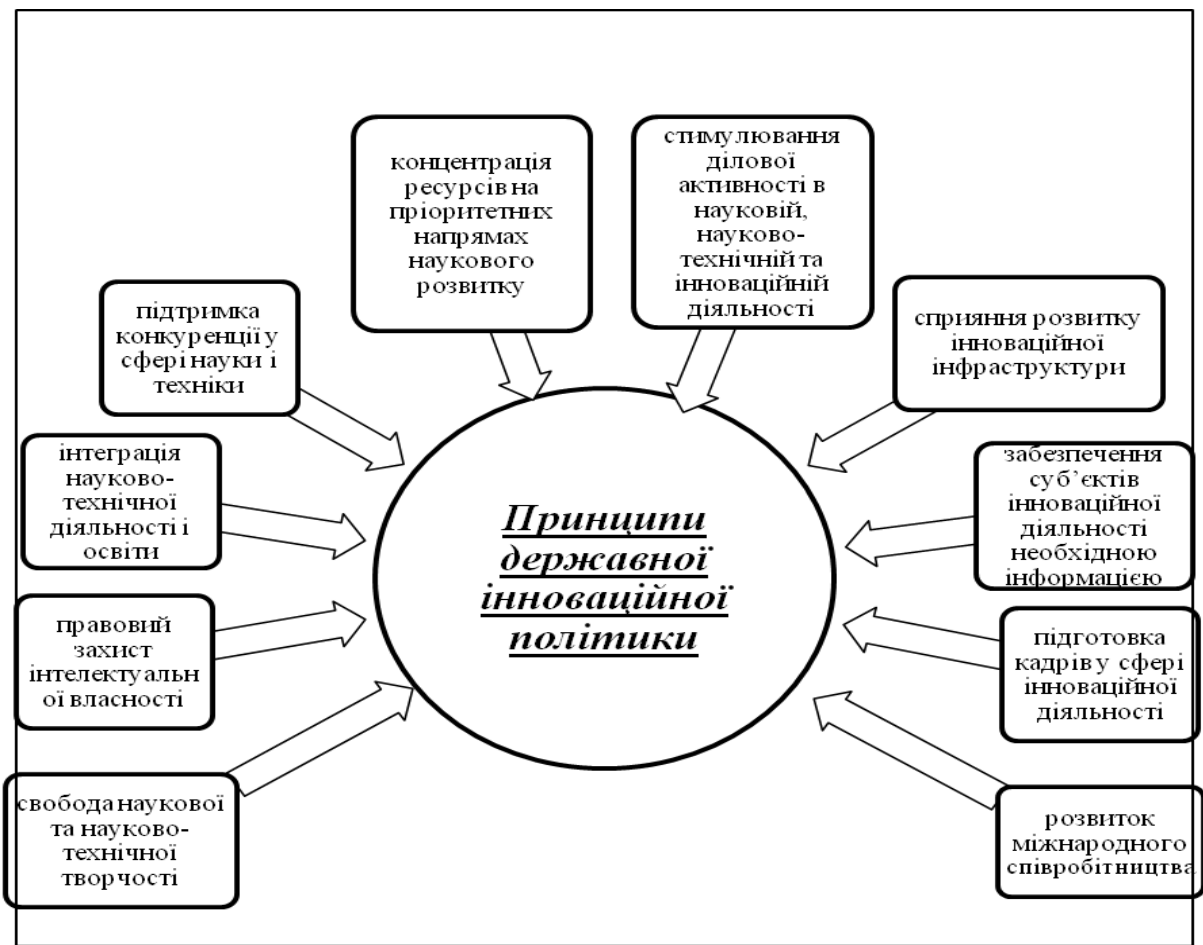

Рис. 3. Принципи державної інноваційної політики

Методи реалізації державної інноваційної політики за способом впливу можна поділити на:

- 1) економіко-правові методи, що ґрунтуються на положеннях Конституції, відповідних законів, внутрішньовідомчих, адміністративних розпоряджень;
- 2) державне фінансування наукової сфери;
- 3) контрактна система відносин між суб'єктами інноваційної діяльності та державою;
- 4) податкова система;
- 5) патентно-ліцензійна, антитрестівська політика;
- 6) амортизаційні заходи, субсидії;
- 7) передавання технології;
- 8) підтримка міжорганізаційної кооперації та дрібного інноваційного бізнесу;
- 9) урядові закупівлі;
- 10) розвиток інфраструктури досліджень і розробок.

Методи державного регулювання інноваційної діяльності – прямі й опосередковані способи впливу органів державного управління на поведінку суб'єктів інноваційної діяльності з метою підвищення їх інтересу до створення, освоєння і поширення інновацій та реалізації на цій основі інноваційної моделі розвитку країни.

Інструменти (засоби) державного регулювання інноваційної діяльності – акти нормативно-правового або директивного характеру, що регулюють окремі аспекти інноваційної діяльності.

Класифікація інструментів державної інноваційної політики може здійснюватися на основі підходу «попит – пропозиція». Суть його полягає в тому, що держава здійснює вплив через стимулювання попиту на інноваційні продукти, пропозицію таких продуктів, інструменти створення сприятливого інституційно-правового середовища для підприємців-новаторів.

Інструменти регулювання попиту. Це укладені центральними або регіональними органами державного управління договори із суб'єктами інноваційної діяльності щодо розроблення і виробництва інноваційних продуктів, технологій та послуг.

Інструменти регулювання пропозиції. Дії, спрямовані на забезпечення новаторів фінансовою та технічною допомогою, в тому числі створення інноваційної інфраструктури: надання новаторам грантів, позик, субсидій гарантованих кредитів, дослідницьких податкових кредитів; забезпечення дослідників та інженерів відповідним обладнанням і приладами, приміщеннями та сервісом; створення державних інституцій для поєднання науки й виробництва різних форм власності, наприклад, за допомогою створення та сприяння розвитку технопарків, виставок, ярмарок тощо.

Інструменти створення сприятливого середовища для інноваційного процесу. До них відносять передусім податкові пільги, пільгове кредитування і субсидування; страхування і гарантування, надання прав на прискорену амортизацію устаткування; розвиток державою патентного права, правничих засад виробництва та споживання якісної продукції – системи стандартизації і сертифікації виробництв та окремих видів продукції, регулювання монопольних підприємств і видів діяльності, дозвіл тимчасової монополії новатора. Це створення сприятливих умов для міжнародної комерційної діяльності. Йдеться про торговельні угоди, зовнішньоекономічні тарифи, режими валютного регулювання, відстоювання прав та інтересів вітчизняних новаторів у міжнародній кооперації праці й захист у випадках недозволеної чи несумлінної конкуренції.

Одним із найбільш дієвих інструментів підтримки державою інноваційної діяльності є її регламентація та створення сприятливого інституційно-правового середовища для суб'єктів інноваційного процесу.

Державній інноваційній політиці в Україні властиві певні негативні явища, які наведено на рис. 4.

До основних причин, які перешкоджають розвитку інноваційних процесів у державі, належать такі:

1) відсутність цілісної кодифікованої системи законодавства, яке має врегулювати правовідносини у сфері інноваційної діяльності;

2) розрив між необхідним обсягом інвестиційних ресурсів для інноваційної реструктуризації економіки та фактичним їх обсягом;

3) великий ризик розробки та освоєння інновацій і відсутність механізмів щодо покриття та страхування цих ризиків;

4) низький рівень підготовленості керівників та персоналу на мікро- і макрорівнях до здійснення управління інноваційним процесом на всіх стадіях його життєвого циклу;

5) недостатність інформації про новітні технології, пропозиції їх трансферту та кон'юнктуру інноваційного ринку [5, с. 126].

У середньому в Україні із загальної кількості промислових підприємств лише 13,6 % впроваджували інновації у виробництво за даними Державного комітету статистики України [6], тоді як у країнах ЄС цей показник становить у середньому 50 % [7].

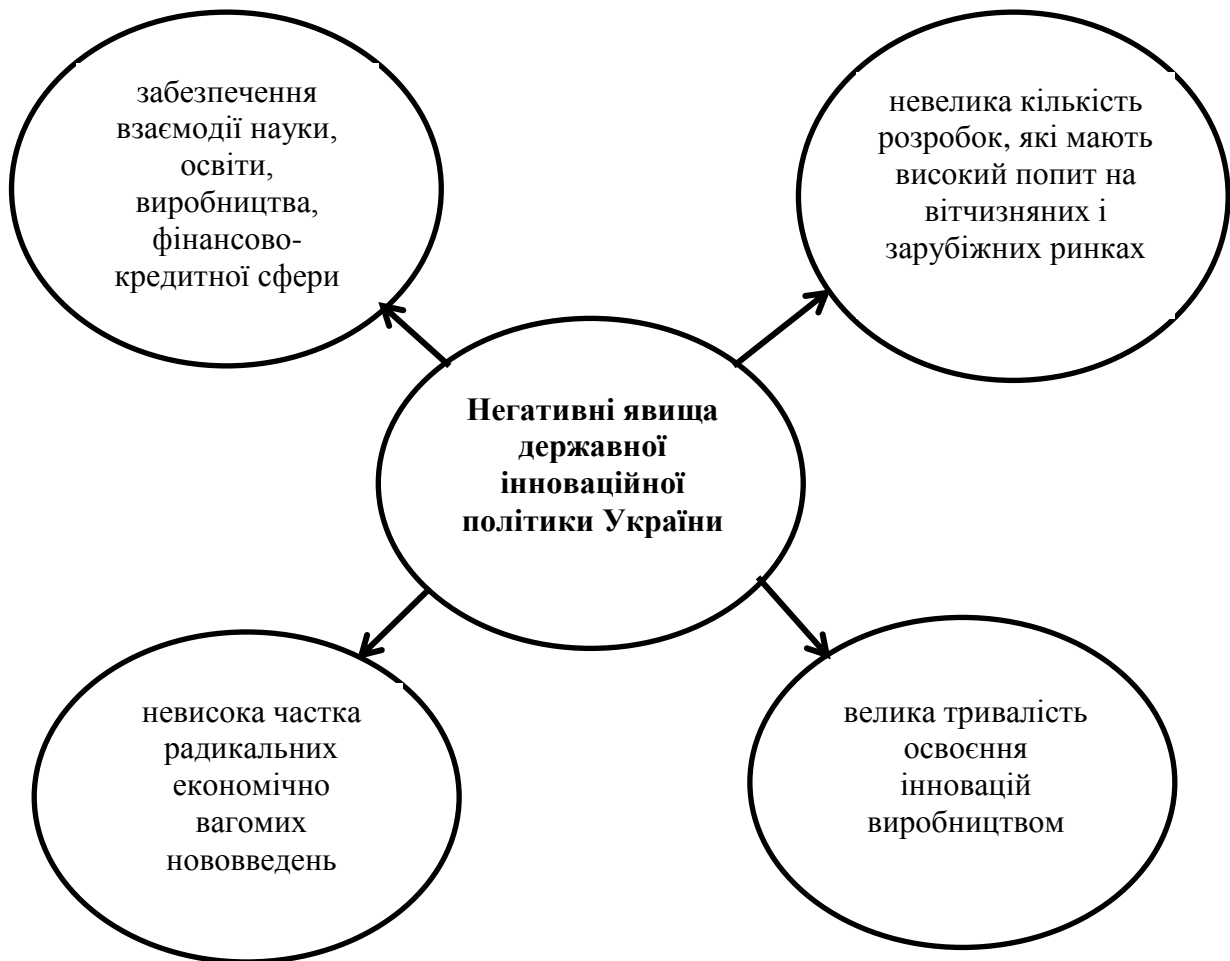

Рис. 4. Негативні явища державної інноваційної політики України

Учені виокремлюють *причини такої низької інноваційної активності промислових підприємств в економіці України* [8]:

1) недостатній рівень конкуренції. Дослідження показують, що підприємства, які конкурують з імпортом, та ті, що мають бізнес на зарубіжних ринках, є більш інноваційно активними. Саме тому держава повинна створювати умови для захисту конкуренції та демонополізації ринку;

2) домінування у структурі економіки сировинних галузей, які менш схильні до інноваційних процесів;

3) непрямі методи регулювання, які не стимулюють промислові підприємства до активного впровадження інновацій.

На жаль, доводиться констатувати той факт, що сьогодні в Україні відсутні дієві закони, щоб встановлювали податкові пільги чи податкові кредити для підприємств, що впроваджують інновації.

Вказані факти є свідченням того, що Україна сьогодні не в змозі забезпечити випереджальний розвиток технологій та високотехнологічних галузей, адже параметри її інноваційно-технологічного розвитку вже давно знаходяться поза межами допустимих граничних показників [8].

Серед причин, що ускладнюють шлях розвитку нашої держави, науковці вказують на нееквівалентний зовнішньоекономічний обмін, постачання ресурсів закордон та ввезення готової продукції, що значно зменшує можливі прибутки національних компаній, а відповідно й перспективи зростання. Отже, стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку, затверджені на законодавчому рівні, залишаються нереалізованими [8].

Висновки. Аналіз динаміки та структури науково-технічної активності в Україні показав, що на сучасному етапі та у найближчій перспективі вітчизняні підприємства не спроможні здійснювати високопродуктивну науково-технічну, технологічну та інноваційну діяльність, адже у вітчизняному законодавстві фактично відсутні норми, що б стимулювали до такої діяльності. Більше того, діючий механізм регулювання науково-технічної діяльності суб'єктів господарювання певною мірою протидіє залученню та розширенню джерел фінансування інноваційного розвитку [8].

Крім того, нестабільність політичної ситуації у країні, незацікавленість суб'єктів господарювання фінансувати наукові дослідження і розробки, вкладати кошти у проекти з довгим періодом окупності та ставлення до цієї проблеми держави на сьогодні є головними причинами того, що витрати недержавного сектору на наукові дослідження скорочуються [8].

Фінансування науки в Україні здійснюється за залишковим принципом, відсутність стимулів до інноваційної діяльності та державної підтримки високотехнологічних підприємств, недосконале законодавство, тотальна корумпованість державних чиновників призвели до дуже негативних структурних змін в економіці, а саме зростання частки сировинних, низькотехнологічних виробництв та занепаду високотехнологічних. В Україні є дуже гострою проблема забезпечення взаємодії науки, держави та підприємницького сектору, оскільки велика кількість цікавих розробок, що створюються вітчизняними винахідниками, не знаходять інвесторів для їх реалізації, наукові дослідження фінансуються недостатньо [8].

Поштовхом для прискореного розвитку академічного сектору науки повинно стати збільшення бюджетного фінансування у розрахунку на одного науковця.

З метою реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку України на інноваційній основі необхідно вжити заходів щодо удосконалення системи фінансування інноваційної діяльності, а саме, запровадити фінансування досліджень на основі справедливого конкурсу, використовувати прогресивні форми фінансування інноваційних підприємств (державні цільові програми, інноваційні фонди, венчурне підприємництво, бізнес-інкубатори та ін.) та відновити пільгове оподаткування для інноваційного бізнесу

Список використаних джерел

1. Формування регіонально-інноваційної політики : навч.-метод. посіб. / авт.кол.: Ігор Катерняк, Андрій Ліпенцев, Наталія Мазій [та ін.] ; за заг. ред. доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 110 с.
2. Микитюк П. П. Інноваційна діяльність : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П. П. Микитюк, Б. Г. Сенів. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
3. Про концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 13.07.1999 року № 916-XIV. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Економіка й організація інноваційної діяльності / Гречан А. П., Волков О. І., Денисенко М. П. та ін. – К. : Професіонал, 2004. – 662 с.
5. Пічкур О. Особливості інноваційної діяльності на сучасному етапі / О. Пічкур // Інтелектуальна власність. – 2005. – № 1. – с. 34-39.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні (2013 рік). [Наукові дослідження та інновації в Україні], Держкомстат України, Київ, Україна.
7. Innovation Union Scoreboard (2013). Retrieved from: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf.

8. Лебедева Л. В. Сучасна інноваційна політика держави в Україні: проблеми та перспективи реформування [Електронний ресурс] / Л. В. Лебедева // Ефективна економіка. – 2014. – № 1. – Режим доступу : www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2664.

References

1. Formuvannia rehionalno-innovatsiinoi polityky : navch.-metod. posib. / avt.kol.: Ihor Katerniak, Andrii Lipentsev, Nataliia Mazii [ta in.] ; za zah. red. dots. A. V. Lipentseva. – Lviv : LRIDU NADU, 2012. – 110 s.

2. Mykytiuk P. P. Innovatsiina diialnist : navch. posib. [dlia stud. vyshch. navch. zakl.] / P. P. Mykytiuk, B. H. Seniv. – K. : Tsentr uchbovoi literatury, 2009. – 392 s.

3. Pro kontseptsiuu naukovo-tekhnologichnoho ta innovatsiinoho rozvytku Ukrainy [Elektronnyi resurs] : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 13.07.1999 roku № 916-XIV. – Rezhym dostupu : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

4. Ekonomika y orhanizatsiia innovatsiinoi diialnosti / Hrechak A. P., Volkov O. I., Denysenko M. P. ta in. – K. : Profesional, 2004. – 662 s.

5. Pichkur O. Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti na suchasnomu etapi / O. Pichkur // Intelktualna vlasnist. – 2005. – № 1. – s. 34-39.

6. Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini (2013 rik). [Naukovi doslidzhennia ta innovatsii v Ukraini], Derzhkomstat Ukrainy, Kyiv, Ukraina.

7. Innovation Union Scoreboard (2013). Retrieved from: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf.

8. Lebedeva L. V. Suchasna innovatsiina polityka derzhavy v Ukraini: problemy ta perspektyvy reformuvannia [Elektronnyi resurs] / L. V. Lebedeva // Efektyvna ekonomika. – 2014. – № 1. – Rezhym dostupu : www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2664.

Харченко Юлія Петрівна – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту та державної служби, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Харченко Юлия Петровна – кандидат наук по государственному управлению, доцент кафедры менеджмента и государственной службы, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченка, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Kharchenko Yulia, PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Public Service, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenko Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).